

A számik (lappok)

A „lapp” a számik külső, más népek által használt elnevezése volt, amelyet ők maguk pejoratívnak éreznek mind a mai napig. Az elmúlt évtizedekben e megnevezés egyre inkább teret nyert a világ nyelveiben, legelőször – természetesen – a skandináv nyelvekben („samisk”) és a finnben („saamelainen”), hisz a számik Norvégia, Svédország, Finnország és az oroszországi Kola-félsziget területén élnek.

Lélekszámuk körülbelül ötvenezer fő. Az általuk beszélt nyelvjárások között sok esetben óriási különbségek tapasztalhatók, bizonyos számi beszélők egyáltalán nem értik meg egymást anyanyelvüket használva. Ezért egyes nyelvészek több (kilenc-tíz) számi nyelvről beszélnek, amelyek mindegyike további nyelvjárásokkal bír. Egyébként a számiul tudók mintegy háromnegyede az északi számit beszéli.

A kolta-számi nyelven négy-ötszázán beszélnek, így nyelvük egyike a legkisebb számi nyelveknek. Eredeti lakóhelyüket a Finnország és a volt Szovjetunió közötti határmódosítások többször érintették, s már az 1921-es határmódosításkor többen finn területen maradtak. A második világháborúban falvaikat felégették, így sokan délebbi területekre menekültek. A háború után ismét új határokat húztak, területeket csatoltak a Szovjetunióhoz, így a kolta-számik nagy többsége áttelepült Finnországba, ahol végül az Inari-tó környékén telepedhettek le.

ROSE-MARIE HUUVA

*Itt az ideje
sziklába vájni
nyelvünket
a napot és a holdat*

*kőlapra
vésni a szavakat
tanúskodjanak
népünkről
időkön át*

*Szabad voltam
mikor a földanya
felnyitotta szememet hogy lássak*

*szabad voltam
mielőtt svéd személyi számhoz
láncoltak
mielőtt a pap vizének
áldása elragadta tőlem
őseim hitét
mielőtt az iskolában
ellopták az anyanyelvem
és a svéd útlevel szűkre szabta
szülőföldem*

*szabad leszek újra
mikor az árnyak anyja
örök békét simít
szememre*

*svéd nem leszek
Soha*

THOMAS MARAINEN

*a sötétben
a hátad mögött
egyre közelebb oson a rasszizmus*

*kis népek
romák, számik
bevándorlók
irániak, pakisztániak*

*értéktelenek
másak
alig méltók
a népszámlálásra*

*bezárkózom
hogy senki se lásson
ám azt veszem észre
szemek figyelnek*

*az égen ajkak látszanak
mik szólhatnak
mégis a hallgatást
választják*

*valami
azt jósolja
eljön az idő
mikor felélednek gyökereink*

*melyeken most
idegenek tipornak*

Tillinger Gábor fordításai